לכבשתו · כלומר במקום כבשתו שלא להקריב קרבן עני : ושמני סופיל ונדחה · שבשעה שהפרישו לא היה ראוי להקריבו דר' אושעיא לטעמיה דאמר לקמן מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני לא יצא : ידחה · לעולם : קדושת דמים מדחה · משהוקדש בתחלה לדמים כמו זה שתחלתו לא קדש אלא לדמיו (דהא עשיר הוה) מדחתו קדושת דמים לעולם מקדושת מזבח, וא"ת הלא אין פדיון דמים לעוף ה"מ היכא דנראה להקריב בשעת הפרשה כגון אם הפרישו בעניות ונסתאב אבל זה לא חלה עליו קדושת מזבח מעולם : וש"מ דיחוי מעיקרא · דלא נראה מעולם כו] דלא חל עליו קדושת מזבח מעולם ונדחה הוי דיחוי לעולם וכ"ש נראה ונדחה פשיטא לן בכל דוכתא דשוב אינו חוזר ונראה : קודם לפסח · כדי נסבה : ילדה · אפילו זכר ירעה דמכח קדושה דאיה בא : שמע מינה · מדר"ש : מה אחד מהן · משעירי יוה"כ מביא חבירו מן השוק שלא בהגרלה ויקרב זה הנותר אם של שם הוא דאין בעלי חיים מדחין אע"ג דאבד בן גילו ונדחה זה, חזר ונראה, ואין דיחוי אצל בעלי חיים : אין הקינין מתפרשות · אי זה לעולה ואי זה לחטאת : אלא או בלקיחת בעלים · אם לקח זה לשם עולה וזה לשם חטאת אין הכהן יכול לשנותה בשעת עשיית קרבן דקבעתה השם : או בעשיית כהן · שאם לא (ז) הפרישום הבעלים בשעת לקיחה יכול הכהן לעשות איזה שירצה עולה וחטאת ואף על גב דהפרישום בין לקיחה לעשייה לא קבעו השם ויכול כהן לשנותן ולעשות את החטאת עולה : ולקחה שתי תורים וגו' · אחד לעולה ואחד לחטאת וגבי עשייה נמי כתיב ועשה הכהן את האחד וגו' : ואין השם עושהו חטאת · שאם לא הגריל אלא אמר זה לשם חט' וזה לעזאזל לא קבע עליהן השם ויכול להחליף : במקום שלא קדש הגורל · בכל הקרבנות : אף השם נמי (ח) · שקדש השם בשאר הקרבנות אף על גב דלאו שעת לקיחה ועשייה היא וקתני קדש השם סתמא ואפי' קינין שקדש השם : אי בלקיחה אי בעשייה · כגון גבי קינין : ואמר · אחר שהעשיר אלו לחטאת ואלו לעולה וטעה שהואיל והעשיר חייב להביא חטאת בדמיו, מוסיף מעות מביתו על דמי חטאת ומביא חובתו בהמה, ודמי עולה ילכו לנדבה ואינו מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו דקבע שם עולה על המעות ואינו יכול לשנותן לחטאת והא הכא כשהפריש המעות לא לקיחה ולא עשייה היה וקתני דקבע עליהן השם : לא יצא · וכיון דלא יצא היכי מצי קבע והא העשיר ולא היה ראוי לקרבן עני : אלא מאי איכא לך למימר שכבר אמר · אלו לחטאת ואלו לעולה קודם שהעשיר והך מתניתא משבשתא היא (ט) כד] דתני העני והעשיר ואמר אלו לחטאת : הכא נמי וכבר אמר משעת הפרשה · שבשעת הפרשה אמר אלו לחטאת ואלו לעולה דה"ל בשעת לקיחה אבל הקדישן סתם שוב אין השם קובעו עד שעת לקיחה או עד שעת עשייה : ולר' חגא דאמר יצא · מטמא מקדש עשיר בקרבן עני והך מתניתא מתרצתא היא ושפיר קבע לאחר שהעשיר וליכא לתרוצי וכבר אמר : מאי איכא למימר · הדרא קושיין לדוכתיה דלאו שעת לקיחה ועשייה הוא וקבע : ואם · תהיה תורת המצורע : תורת · משמע תורה אחת לכולן ומאחר שאחד מרבה ואחד ממעט מסתמא דעני יוצא בקרבן עשיר דמעלין בקודש, ולא עשיר בקרבן עני דאין מורידין : ותסניא בניותא : ולילף מיניה · דמה מצורע עשיר אינו יוצא בקרבן עני אף מטמא מקדש עשיר נמי לא יצא בקרבן עני : הוא · משמע הוא ולא אחר :

מתני' כבשים קודמין לעזים · דבכל (י) דוכתא כתיב מן הכבשים והדר מן העזים תקתו וכן כה] או שה בכבשים או בעזים : יכול · האומר הרי עלי עולה ויש לו כבש ועז יביא כבש : ת"ל ואם כבש יביא קרבנו לחטאת · ולא גרסינן אם עז ת"ל ואם כבש יביא וגו' ולעיל מיניה כתיב כו] והביא את קרבנו שעירת עזים כז] כאן הקדים עז לכבש ובחטאת יחיד כח] כתיב אלמא איזה שירצה יקריב : תורין קודמין לבני יונה · דברוב מקומות כתיב ברישא תורין והדר בני יונה :

בקיטה

תורה אור

לכבשתו, והעני, הואיל ונדחה ידחה, אמר רב הונא בריה דרב יהושע *שמע מינה תלת שמע מינה בעלי חיים נדחים א] וקדושת דמים ב] מדחה, ודחוי מעיקרא הוי דחוי, ג] מתיב רב עוקבא בר חמא *המפריש נקבה לפסחו קודם הפסח תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח, ילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו פסח, ד] ר"ש אומר הוא עצמו יקרב פסח שמע מינה בעלי חיים אינם נדחים (א) (אמרי דבי) רבי אושעיא כי ה] אמרינן לרבנן, דר"ש ס"ל בעלי חיים אינן נדחין ו] והגרלה אינה מעכבת דתניא *מת אחד מהן מביא חבירו שלא בהגרלה דברי ר"ש אלמא קסבר *בעלי חיים אינן נידחין והגרלה אינה מעכבת. *אמר רב חסדא *אין הקינין מתפרשות אלא אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן, אמר רב שימי בר אשי מאי טעמא דרב חסדא? דכתיב ולקחה שתי תורים וגו' ועשה הכהן וגו' אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן. מיתיבי ועשהו חטאת *הגורל ז] עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת ואין כהן עושה חטאת, שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שיקדש הגורל אינו דין שיקדש השם ת"ל ועשהו חטאת הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת קתני ח] שם דומיא דגורל מה גורל לאו בלקיחה ולאו בעשייה אף השם נמי לאו בלקיחה ולאו בעשייה? אמר ט] רבא ה"ק ומה במקום שלא קידש הגורל (ב) בלקיחת בעלים ובעשיית הכהן, קידש השם אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן, כאן שיקדש הגורל שלא בלקיחה ושלא בעשייה אינו דין שיקדש השם אי בלקיחה אי בעשייה, ת"ל ועשהו חטאת הגורל י] עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת. מיתיבי (א) מטמא מקדש עני שהפריש מעות לקינו והעשיר יא] [ואח"כ] אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו ואין מוסיף ומביא יב] [חובתו] מדמי עולתו והא הכא דליכא לא לקיחה ולא עשייה וקתני מביא חובתו מדמי חטאתו יג] ולא מדמי עולתו? א"ר ששת ותסברא מתניתא מתקנתא היא דקתני והעשיר יד] [ואח"כ אמר] והא"ר אלעזר א"ר אושעיא מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני לא יצא, (ג) אלא מאי אית לך למימר שכבר אמר משעת הפרשתו, ולר' חנא א"ר טו] (אושעיא) דאמר יצא מאי איכא למימר (ד) שכבר אמר משעת עניותו ה"נ? טז] תני ואח"כ לקח יז] ואמר. מיתיבי מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא, עשיר שהביא קרבן עני לא יצא תיובתא דר' חנא א"ר אושעיא? אמר לך שאני גבי מצורע דמיעט רחמנא זאת. אי הכי אפילו מצורע עני נמי שהביא קרבן עשיר לא יצא? לאיי הא אהדריה קרא תורת. והתניא תורת לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא יכול אפילו עשיר שהביא קרבן עני שיצא? תלמוד לומר זאת ונילף מיניה אמר קרא ואם דל הוא ואין ידו משגת מצורע יח] הוא דעשיר שהביא קרבן עני לא יצא (ה) הוא הלא יצא אבל מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני יצא:

מתני' ר"ש אומר כבשים קודמין יט] (את העזים) בכל מקום, יכול מפני שהן מובחרים מהם? ת"ל ואם כבש יביא קרבנו לחטאת מלמד ששניהם שקולין, תורין קודמין לבני יונה בכל מקום, יכול מפני שהן מובחרים מהן? תלמוד לומר כ] (תור ובני) יונה או תור לחטאת מלמד ששניהם שקולין, האב קודם לאם בכל מקום יכול מפני שכיבוד האב (ו) כא] (קודם) על כיבוד האם? ת"ל איש אמו ואביו תיראו מלמד ששניהם שקולין אבל אמרו חכמים האב קודם לאם בכל מקום מפני שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו, וכן בתלמוד תורה אם זכה הבן לפני הרב הרב קודם את האב בכל מקום מפני שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו:

גמ' ת"ר ד' צווחות צווחה עזרה צווחה אחת הוציאו מיכן בני עלי חפני ופנחס שטימאו את ההיכל צווחה שניה פתחו שערים ויכנס יוחנן בן נדבאי תלמידו של פינקאי וימלא כרסו מקדשי שמים, אמרו על כב] בן נדבאי שהיה אוכל ארבע סאה גוזלות

א) [יומא מא' כל הענין] ב) (נדה ע ערכין יז) נגעים פי"ד מי"ב ג) פסחים מג: ד) קדושין לא. (לו) ה) פסחים מ' [וע"ש כמה שיטים]

[לעיל כד' פסחים צח. קדושין ז' זבחים יב' נח. מע: תמורה כו']

תוספתא תמורה פ"ג ע"ש

[יומא מ' סג: תמורה ה.]

[פסחים עג: לח. יומא סד' זבחים נט']

[עירובין לג' יומא מא' מיר כה:]

קדושין יד' [יומא מ' מא' חולין כב']

ג"א כשמם

לט א מיי' פ"ד מהלכות ק"פ הל' ד :

מ ב מיי' פט"ו מהלכות מעה"ק הל' ד ופ"ג מהל' פסה"מ הלכה כג ופ"ד הל' כד ופ"ז הל' א ופ"ג מהלכות שגגות הלכה ח :

מא ג מיי' פ"ס מהל' פסה"מ הל' יא :

מב ד מיי' פ"י מהל' שגגות הל' יג :

מג ה מיי' פ"ז מהל' ממרים הל' יד טוש"ע יו"ד סי' רמ סעיף יד :

מד ו מיי' פ"ס מהל' ת"ת הל' א טוש"ע יו"ד סי' רמב סעיף לד :

◆

רבינו גרשום

דאמר קרא כחטאתו גבי כשבה או שעירה כלומר דמהקדש כשבה או שעירה כי מטי דהתם מקצת מעות נהלינן על עוף ומייתי קרבן מנייהו היינו טעמא משום דכשבה ועוף תרוויהו מיני דמים נינהו אבל עשירית האיפה וכו' : ומ"ם כתיב על חטאתו · גבי עשירית האיפה הכי קאמר דיכול להוסיף עליו כי העשיר : דאי כתיב על חטאתו גבי עוף · ולא גבי עשירית האיפה הוה אמינא כי מפריש מעות לקינו והעשיר כו' : אבל הפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר · הלין מעות דאפריש אי לא העשיר טובא ניתי עוף מן ביתו ולא מן הלין מעות דאפריש דלאו תרוויהו מיני דמים נינהו . ואי העשיר טובא נייתי כשבה או שעירה והלין מעות דאפריש לעשירי' האיפה יפלו לנדבה ומשו"ה כתיב גבי עשירי' האיפה דהיינו דלי דלות על חטאתו למידרש כדאמר דאי העשיר מצי מוסיף עליהו ומייתי עוף אע"ג דלאו תרוויהו מיני דמים נינהו ואי חזר והעשיר מוסיף ומייתי כשבה או שעירה : מטמא מקדש · שהיה עשיר והפריש קן תחת כבשתו שהיה חייב להביא כשהוא עשיר [illegible] כשיו הוא ראוי להן הואיל ונדחה זה הקן כשהביא כשהוא עשיר שלא יצא כדאמר לקמן עשיר שהביא [illegible] לא יצא עכשיו כשהוא עני נדחה שלא יצא (ע"כ שייך לדף כקדס) : ש"מ בעלי חיים נדחין · קן זה שאין [illegible] בגופו : וש"מ קדושת דמים מדחה · כשהקדישו כשהוא עשיר לא קדש אלא לדמיו ומדחה מהקרבה : [illegible] יקרא הוי דחוי לעולם אע"ג דהדר איחזי : רבי שמעון אומר הוא עצמו · הולד זכר יקריב פסח [illegible] עלי חיים אינן נדחין אע"ג דנקבה אפריש דלא הוה ראויה לפסח אמרי' [דהוולד קרב] כי אמר ר' [illegible] בעלי חיים נדחין לרבנן דר' שמעון ולא לר' שמעון דר' שמעון אשכחן נמי ברוכתא אחריתי דאית [illegible] חיים אינן נדחין דקאמר יביא חברו שלא בהגרלה ומזוג לזה דהאי דלא מת לא אידחי והגרלה [illegible] כבה : אין הקינין מתפרשות. שלא [יוכלו] לקרות להם שם זה לעולה וזה לחטאת אלא או בשעת לקיחת [illegible] היינו] בשעה שקונה אותם יקרא להם שם או בעשיית כהן כשהכהן יקריב אותם יקרא להם שם דכתיב ולקחה שתי תורים א' לעולה ואחד לחטאת וכתיב ועשה אותם הכהן א' חטאת ואחד עולה : הגורל עושהו חטאת . א) [illegible] גורל עליו:ואין השם עושהו חטאת:כלומר ולא קריאת שם עושהו חטאת:שיכול והלא דין הוא . שיהא השם עושהו חטאת : ומה במקום שלא קידש הגורל:בכל שאר הקרבנות:קידש השם:דבקריאת שם קובעו:קתני שם [illegible] גורל · דקאמר ומה במקום גורל דלא הוי לא בשעת לקיחה ולא בשעת עשייה וקובעו חטאת אף שם נמי יכול לקבוע בקינין אפילו שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשייה וקשיא לרב חסדא : אמר רבא [לא [illegible] כי קאמר ומה במקום שלא קידש הגורל · בקינין לא בלקיחת בעלים ולא בעשיית כהן השם חמור שמקדש אי בלקיחת בעלים או בעשיית כהן : כאן. בשעירים שקידש הגורל שלא בלקיחה ושלא בעשייה אינו [illegible] השם אי בלקיחה אי בעשייה ת"ל ועשהו חטאת כו' [אבל] דלא קתני שם דומיא דגורל : מטמא מקדש · עני שהפריש מעות לקינו והעשיר דצריך לאיתויי ליה כשבה ואמר מאותן מעות שהפריש [illegible] את ואלו לעולה כשהוא רוצה עכשיו להביא כשבה שהיא חובתו מוסיף על אותן מעות שאמר אלו לחטאת מוסיף עליהן ומביא חובתו הכשבה מדמי חטאתו שמין אחד הוא שהרי הכשבה חטאת ואלו מעות [illegible] אין מוסיף על מעות שהפריש לעולת העוף ולהביא מהן כבשתו לפי שהמעות שהפריש לעולתו יש להן קדושה חמורה כעולה שכולה כליל וכשבה היא חטאת שקדושתה קלה מעולה ולפיכך אין מוסיף ומביא [illegible] דמי עולתו לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה והא הכא דלא איכא לא לקיחה ולא עשייה אלא הפרשה דאמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי וקתני מביא חובתו מדמי חטאתו אלמא דאיקבע להו [illegible] בשעת לקיחה ושלא בשעת עשייה וקשיא לרב חסדא : אמר רבא ותסברא מתניתין מתקנתא היא דקתני העשיר · והדר אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי אי העשיר מי מצי מייתי קרבן עני : והאמר ר' [illegible] מר ר' אושעיא כו' לא יצא אלא מאי אית לך למימר תריץ מתניתא ואימא מטמא מקדש שהפריש מעות לקינו והעשיר וכבר אמר משעת עניותו אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבתר דהעשיר לא הוה מצי אמר [illegible] אלעזר אמר ר' אושעיא הואיל ותרצת לה תריץ לה נמי הכי וכבר ב) אמר משעת עניותו ואמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבשעת לקיחה פירש : ולר' חגא אמר ר' יאשיה דאמר מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן [illegible] לטעמיה לא מצית אמרת וכבר אמר וקשיא לרב חסדא אמר לך רב חסדא תני לטעמיה דר' חנא מטמא מקדש שהפריש מעות לקינו והעשיר ואח"כ לקח ואמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבלקיחה אמר אלו [illegible] ואלו לעולתי דקבע להם שם בלקיחה כדאמינא : ג) קתני מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו · היכי מוסיף בביא חובתו מדמי חטאתו והלא כבר לקח מן הדמים חטאת העוף כגון דאמר תיחול קדושת דחטאת [illegible] עלוי מעות של חולין וחטאת נפקא לחולין והמעות נכנסו תחתיהן בקדושה ומוסיף עליהו מביתו וזבין חטאת בהמה וחטאת העוף מי איכא ליה פדיון מי מצי מחיל ליה על מעות אמר רב פפא הכא במאי עסקינן

[illegible] נ"ע או לעולא כפי מה שעלה הגורל עליו. ב) נלפה דצ"ע וכבר אמר משעת הפרשתו דבשעת הפרשה אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי. ג) כל זה עד אחר אמר רב פפא הכא במאי עסקינן וכו' ליתא כאן בנוסחא רק כן הוא ביומא ד' מ"א ע"ש.

◆

שיטה מקובצת

א] עיין בחדושין : ב] דמים מדחה ודחוי אות ב' נמחק:ג] ד] עיין בחדושין : ה] כי ס"א קאמר לרבנן ור"ש אות ד' נמחק : ו] על תיבות והגרלה אינה מעכבת נרשם קו מלמעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו : ז] הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת: ח] קתני שם·נלין אע"ג דהכא לא בקינין [איירי] מ"מ קים ליה דרב חסדא אמר מילתיה בשאר קרבנות דאין שייך בהם קביעות אלא בהפרשה או בעשיית כהן·מהר"י ז"ל: ט] אמר רבה הכי קאמר : י] הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת : יא] והעשיר ואמר אלו : יב] ומביא חובתו מדמי עולתו והא הכא דליכא לא לקיחה ולא עשיה וקתני מביא חובתו תימה לי מאי פריך לרב חסדא דאיהו קינין קאמר דאין מתפרשות אלא בלקיחת בעלים או בעשיית כהן אבל בדמים לא קאמר · ס"א וי"ל דמשמע ליה דרב חסדא קאמר נמי למילתיה בכל הקרבנות דאין קביעות עליהן אלא בלקיחת הבעלים או בעשיית כהן ולכך פריך עלה א) מהא דהא מקרא קא יליף ולקחה שתי תורים ועשה הכהן אחד חטאת וקרא בקינין משתעי אבל יכול להקדיש בכל עת שירצה וצ"ע · הרא"ש ז"ל : יג] חטאתו ואין מוסיף ומביא חובתו מדמי תיבת ולא ל"ש ונמחק : יד] ואמר והא"ר ותיבת ואח"כ ל"ש : טו] ה"ג · ס"א שכבר לקח אמר משעת עניותו : טז] א"ר יאשיה דאמר תיבת אושעיא נמחק : יז] עיין בחדושין : יח] מצורע עשיר שהביא תיבת הוא ואות ד' נמחק : יט] קודמין לעזים בכל תיבת את ואות ה' נמחק : כ] ת"ל ובן יונה או תיבת תור נמחק : כא] האב עודף על תיבת קודם נמחק : כב] על יוחנן בן נדבאי שהיה אוכל ג' מאות עגלים ושותה ג' מאות גרבי יין ואוכל ארבעים סאה גוזלות [בקינוח סעודה]: כג] מעולם ונדחה הוי דיחוי לעולם וכ"ש נראה ונדחה פשיטא לן בכל דוכתא דשוב אינו חוזר ונראה : כד] היא דקתני והעשיר תיבת העני נמחק : כה] וכן שה כשבים או שה עזים חס"ד : כו] כתיב וכן פי' בערוך ערך כבש: כז] עזים ובעלמא מקדים כבשים לעזים כאן : כח] כתיב [ס"א] ובכל דוכתא כתיב אם כבש ברישא והדר מן העזים כדכתיב בכבשים או בעזים אלמא איזה שירצה יקריב דזה חשוב כמו זה ול"נ ת"ל אם כבש או עז :

א) נראה דמתיבת ס"א עד תיבת מהא צ"ל מוקף בחצי מרובעים .

הגהות הב"ח (א) גמ' ש"מ בעלי חיים אינם נדחים א"ל ר' אושעיא כי אמרינן אנא לרבנן : (ב) שם ומה במקום שלא קדש הגורל ואפי' בלקיחת וכו' אי בעשיית כהן מקום שקדש הגורל : (ג) שם עשיר שהביא קרבן עני לא יצא וכיון דלא יצא היכי קבע אלא מאי : (ד) שם מאי איכא למימר לא תימא ואח"כ אמר אלא ואח"כ לקח מיתיבי : (ה) שם הוא דעשיר שהביא קרבן עני לא כצ"ל ותיבת הוא נמחק : (ו) שם במשנה יכול מפני [illegible] שודף על : (ז) רש"י ד"ה או בעשיית כהן שאם לא פירשו כבעלים : (ח) ד"ה אף השם נמי מקום שקדש : (ט) ד"ה הלא מאי אית וכו' משבשתא היא אלא הכי איבעי ליה למיתני מטמא מקדש עני והפריש מעות לקינו ואמר אלו לחטאתי וכו' : (י) ד"ה כבשים וכו' דבכל דוכתי קדמו הכתוב כבשים לעזים דכתיב מן הכבשים והדר .

נושא

דינו של ר' חסדא: אין הקינין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן

מבנה

קושיות על ר' חסדא ממקורות שבהם רואים הקביעות הקרבן גם שלא בשעת לקיחה או עשייה

נושא

I מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני
1- ר' אושעיא - לא יצא
2- ר' חגא - יצא
II מצורע עשיר שהביא קרבן עני - לכו"ע לא יצא

נושא

עניני הקדמה אפילו לא משום עדיפות

ויקרא יב:ו

ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה ובן יונה או תר לחטאת אל פתח אהל מועד אל הכהן

נושא

ד' צווחות צווחה עזרה

⊛ במצורע

* נ"ל כאן שרומזין שני' להקריב, יש להקריב ראשון הנגי